

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natura 2000 Witte Veen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

25 februari 2021 / projectnummer: 3520

1 Advies over het MER in het kort

De provincie Overijssel en de gemeente Haaksbergen willen het beschermde natuurgebied Witte Veen verbeteren. De verbeteringen zijn gepland in vijf deelgebieden in en rondom het natuurgebied (zie figuur 1). Het betreft onder andere afplaggen, vergraven, verwijderen van bomen en struiken en het ondieper maken van watergangen.

Voor het besluit over de te nemen maatregelen is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Overijssel heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd de inhoud van het rapport te beoordelen. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid ervan.

Wat blijkt uit het MER?

Het rapport¹ laat zien dat de voorgestelde maatregelen de omstandigheden voor de natuurontwikkeling in het gebied verbeteren² en verdere achteruitgang van de natuur voorkomen. Het blijkt verder dat de invloed van klimaatverandering op de aanwezige natuur onzeker blijft en aandacht behoeft. De natuur ondervindt (tijdelijk) hinder tijdens de werkzaamheden. En een aantal nabijgelegen agrarische percelen wordt natter, waardoor ze in de toekomst mogelijk niet meer te gebruiken zijn zoals nu.

Wat is het advies van de Commissie?

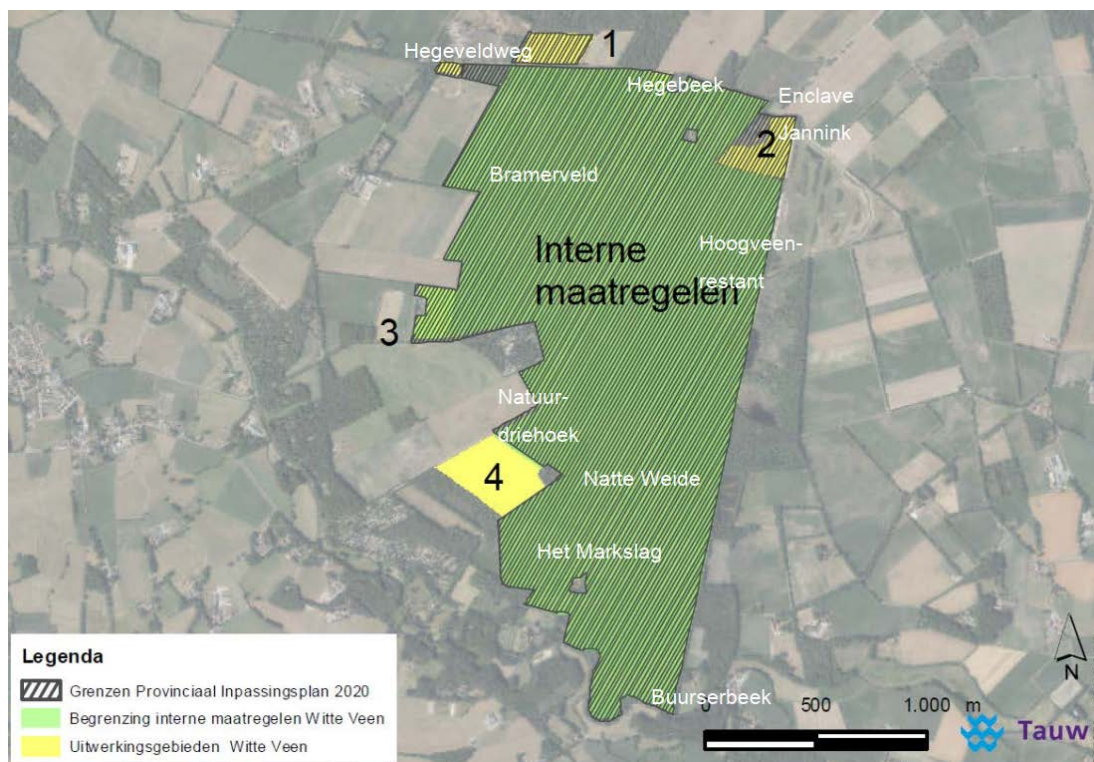
Het rapport bevat veel en uitgebreide informatie en er heeft veel gedegen onderzoek plaatsgevonden om de mogelijke effecten op de omgeving te bepalen. **De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat** om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de te treffen maatregelen.

Nu worden vooral maatregelen ter bevordering van de waterhuishouding en voor het verschralen van het gebied genomen. De Commissie heeft enkele aanbevelingen voor de omgang met onzekerheden. Daarnaast heeft ze aanbevelingen voor de vervolgfase, gericht op duurzaam behoud van de aanwezige natuur. In de huidige situatie slaat al veel meer stikstof op het natuurgebied neer, dan goed is voor de planten en dieren in het gebied. Om alle natuur, zoals de kwetsbare venen, te behouden is het belangrijk om ook deze stikstofdepositie terug te dringen. Hiervoor zijn verdergaande (bron)maatregelen nodig.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

¹ MER Natura 2000 maatregelen Witte Veen. Tauw, 16-10-2020.

² Niet alle doelen uit het beheerplan worden gehaald. Zo blijft de grondwaterstand in het noordelijk deel van het gebied met vochtige heide een aandachtspunt, zeker wat betreft de gemiddelde grondwaterstanden in het voorjaar.

Figuur 1 Plangebied met de verschillende deelgebieden. Bron: MER Witte Veen.

Achtergrond

Natura 2000-gebieden zijn beschermde natuurgebieden. Dit is, onder andere, geregeld in de Wet natuurbescherming. Door onder andere een te veel aan stikstof en een slechte waterhuishouding worden de doelstellingen voor deze gebieden niet behaald of staan ze onder druk. Daarom zijn herstelmaatregelen³ bedacht. Deze moeten enerzijds verdere achteruitgang van (stikstofgevoelige) natuurtypen voorkomen en anderzijds de algehele natuurkwaliteit verbeteren. Het Uitvoeringsprogramma Natuur van het ministerie van LNV (december 2020) zorgt voor continuering van de herstelmaatregelen.

De provincie Overijssel wil voor de benodigde maatregelen in het Natura 2000-gebied Witte Veen een Provinciaal Inpassingsplan opstellen en voor het benodigde grondverzet een ontgrondingsvergunning verlenen. Voor deze procedures is het noodzakelijk om respectievelijk een plan- en project-MER op te stellen. De provincie heeft ervoor gekozen om deze te combineren.

Rol van de Commissie voor de milieueffectrapportage

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten. Dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de Provinciale Staten van Overijssel – besluit over het PIP en de ontgrondingsvergunning.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3520](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

³ De maatregelen werden overeengekomen in het voormalige Programma Aanpak Stikstof. De Raad van State oordeelde in 2019 dat het programma niet meer als basis voor toestemming van activiteiten mag worden gebruikt.

2 Toelichting op het advies

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

2.1 Doelstellingen en randvoorwaarden

De Commissie gaat ervan uit dat de doelen uit fase 1 van het beheerplan ook die van het voornemen zijn. Het betreft het stoppen van de achteruitgang van zwak gebufferde vennen, vochtige heiden, actieve hoogvenen en hoogveenbossen.

In paragraaf 4.3 van het MER worden een aantal randvoorwaarden beschreven. Eén hiervan is dat hydrologische effecten op de percelen buiten het plangebied zoveel mogelijk worden voorkomen. Aan de westzijde van het gebied worden enkele mitigerende maatregelen genomen (onder andere de aanleg van een nieuwe randsloot en het baggeren van de bestaande randsloot). Deze mitigerende maatregelen hebben een drainerende werking op het plangebied en beïnvloeden daarmee de hoogte van de grondwaterstand. Ze hebben dus een beperkt negatief effect op de hydrologische condities, mogelijk ook buiten het plangebied.

2.2 Onzekerheden en risico's voor het behalen van doelstellingen

Uit het MER blijkt duidelijk dat de omstandigheden voor de aangewezen habitattypen verbeteren. In een groot deel van het plangebied zorgt het project voor een verhoging van de grondwaterstand. De Commissie benadrukt dat er een kans is dat de maatregelen niet leiden tot het volledig behalen van de natuurdoelen. Dit komt door onzekerheden in de bodemopbouw, de geohydrologische modellering en de omvang van de (kalkhoudende) grondwaterstroom naar de zwakgebufferde vennen. Daarnaast zijn de effecten van klimaatverandering van invloed op het behalen van de doelen. Het MER beschrijft terecht dat de vaker optredende droge en natte weersituaties een risico vormen voor het behalen van de natuurdoelen.

Aan de noordoostzijde van het plangebied vindt drainage plaats naar een lager gelegen en ingericht gebied in Duitsland. Het wegvloeiën van grondwater in (noord)oostelijke richting beïnvloedt de hydrologische condities in het plangebied en zal daarom zoveel mogelijk en in overleg met Duitsland voorkomen moeten worden.

De Commissie beveelt aan rekening te houden met deze onzekerheden en risico's bij te nemen besluiten. Maak daarom ook afspraken met Duitsland over het beheer van dit internationale natuurgebied. Houdt maatregelen achter de hand, zodat dit alsnog aan Nederlandse kant kan worden opgelost, als afspraken met Duitsland op niks uitlopen.

Risico's op de lange termijn

Het beheerplan voor het gebied beschrijft niet alleen maatregelen voor de eerste beheerplanperiode van zes jaar (vanaf 2017), maar ook voor de twee daaropvolgende fasen. Het project beperkt zich grotendeels tot de eerste periode die is gericht op tegengaan van verslechtering van de habitattypen. De tweede en derde fase zijn gericht op uitbreiding en (waar nodig) kwaliteitsverbetering van de natuur. Het MER laat duidelijk zien dat het behalen van de

doelen van de eerste fase al onzekerheden kent. De verwachting is dat deze onzekerheid toeneemt door de gevolgen van klimaatverandering en door onduidelijkheid over het behalen van stikstofdepositienormen. Het is daarom de vraag of de genomen hydrologische maatregelen in de nabije toekomst wel toereikend zijn.

De Commissie beveelt aan om in de volgende fasen, bij volgende plannen en besluiten over dit gebied, met deze onzekerheden rekening te houden. Ze benadrukt ook het belang van monitoring en evaluatie (zie paragraaf 2.6).

2.3 Effectbeschrijving

2.3.1 Natuur

Stikstofdepositie

Het MER licht de hydrologische en verschralingsmaatregelen stuk voor stuk uitgebreid toe. Ze hebben een gunstige werking op de habitattypen in het Natura 2000-gebied die in de instandhoudingsdoelen zijn opgenomen. Hiermee voldoen de maatregelen aan de projectdoelstelling.

Wel blijft er sprake van een te hoge stikstofdepositie. Zure, zwakgebufferde vennen en actieve hoogvenen kennen kritische depositiewaarden van respectievelijk ongeveer 700, 600 en 800 mol stikstof per hectare per jaar. Ter vergelijking: de huidige jaarlijkse depositie in het gebied is met 1200 tot 1400 mol stikstof per hectare ongeveer twee keer zo hoog. Als de stikstofdepositie dus niet drastisch omlaag wordt gebracht is het de vraag of, ondanks alle andere herstelmaatregelen, de gevoelige natuur op termijn niet verdwijnt. Steeds weer moeten afgraven, plaggen, uitmijnen en steenmeel toedienen is arbeidsintensief en het is onzeker of dit oneindig kan worden herhaald. Bovendien kunnen dergelijke maatregelen ten koste gaan van de soortendiversiteit en milieuvariatie in het terrein.

Ondanks dat op korte termijn de voorgestelde maatregelen waarschijnlijk voldoen, waarschuwt de Commissie voor de effecten van stikstofdepositie op lange termijn. Ze beveelt voor vervolgfases aan perspectief te schetsen voor de zeer stikstofgevoelige natuurtypen. Beschrijf wat er nodig is om optimale condities voor de aanwezige soorten te creëren. Om alle habitattypen, zoals de kwetsbare vennen, te behouden is het nodig de stikstofdepositie terug te dringen. Hiervoor zijn bronmaatregelen nodig; zowel lokaal, regionaal als landelijk.

Soortbescherming

Tabel 7.4 van het MER vat informatie over individuele soorten samen. Ze geeft zowel soorten weer die wettelijke bescherming genieten als andere soorten die kenmerkend zijn voor het gebied, zoals libellen en vlinders. Er worden vier soortgroepen benoemd waar nader onderzoek nodig is: broedvogels, grondgebonden zoogdieren, vlermuizen en reptielen. In de ogen van de Commissie geeft het MER terecht aan dat de kans groot is dat de eventuele nadelige effecten te mitigeren zijn. Denk hierbij aan het werken buiten het broedseizoen, het tijdelijk vangen van dieren en het creëren van nieuwe voortplantings- en overwinteringslocaties voor de start van de werkzaamheden.

De Commissie is van mening dat hiermee voldoende informatie over soortbescherming aanwezig is. Volledigheidshalve wijst ze erop dat voorafgaand aan de werkzaamheden per

soort(groep) uitgezocht moet worden of een specifieke maatregel nodig is. Denk hierbij aan vleermuizen, reptielen, amfibieën, grondgebonden zoogdieren en aan nestlocaties van beschermde vogels.

2.4 Bodem en water

Het MER licht de maatregelen en hydrologische effecten ervan toe. De effecten en het doelbereik zijn gebaseerd op uitgebreide onderzoeken. De Commissie is van mening dat hiermee voldoende informatie over de effecten en hydrologische condities aanwezig is. Volledigheidshalve wijst ze erop dat de aanleg en het baggeren van randsloten een negatief effect hebben op de condities in het plangebied en daarmee op de robuustheid van het voornemen.

2.5 Archeologie

In het MER is voldoende onderzoek gedaan naar de effecten op mogelijk aanwezige archeologische waarden. Het is niet aannemelijk dat de werkzaamheden leiden tot schade aan archeologische waarden. De Commissie onderschrijft de conclusies uit het MER.

2.6 Monitoring en evaluatie

Uit het MER blijkt dat er een uitgebreid hydrologisch en ecologisch monitoringsprogramma komt. De Commissie onderschrijft het belang van het monitoringsprogramma, omdat zij verwacht dat het duurzaam behoud van de stikstofgevoelige habitattypen een grote uitdaging is en blijft en effecten van de maatregelen pas op lange termijn zichtbaar worden. Daarnaast benadrukt de Commissie de noodzaak van monitoring en bijsturing vanwege de potentiële impact van extra droge perioden als gevolg van klimaatverandering. Met name vochtafhankelijke habitattypen en leefgebieden⁴ behoeven aandacht, op veel plaatsen hebben deze in de laatste jaren last van de droogte.

De Commissie beveelt aan vroegtijdig te beginnen en het programma zo in te richten dat langdurig gemonitord kan worden. Daartoe moet duidelijk worden gedefinieerd wanneer de habitattypen volledig voldoen aan de gestelde natuurdoelen.

⁴ Vochtafhankelijke habitattypen die in de instandhoudingsdoelen van Witte Veen zijn opgenomen zijn: zwakgebufferde vennen, zure vennen, vochtige heiden, blauwgraslanden, pioniervegetaties met snavelbiezen, actieve hoogvenen, hoogveenbossen, vochtige alluviale bossen en leefgebied van de kamsalamander.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Gert Dekker

drs. Sjef Jansen

Wouter Berendsen MSc (secretaris)

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal Inpassingsplan en ontgrondingsvergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C16.1 en D9. Daarom is een gecombineerd plan- en project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Provinciale Staten van Overijssel.

Initiatiefnemer besluiten

Provincie Overijssel en gemeente Haaksbergen.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3520](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

